

Susreti ili razlazi generacija, očekivanja i ishodi - klavirski odsjek u razmaku od 70 godina

Šinkovec, Taša

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:488500>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-08**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

V. ODSJEK

TAŠA ŠINKOVEC

SUSRETI ILI RAZLAZI GENERACIJA,
OČEKIVANJA I ISHODI – KLAVIRSKI
ODSJEK U RAZMAKU OD 70 GODINA

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

V. ODSJEK

SUSRETI ILI RAZLAZI GENERACIJA,
OČEKIVANJA I ISHODI – KLAVIRSKI
ODSJEK U RAZMAKU OD 70 GODINA

DIPLOMSKI RAD

Mentor: red. prof. art. Katarina Krpan

Student: Taša Šinkovec

Ak. god. 2024./2025.

ZAGREB, 2024.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

red. prof. art. Katarina Krpan

Potpis

U Zagrebu, 18. prosinca 2024.

Diplomski rad obranjen 18. prosinca 2024. ocjenom ()

POVJERENSTVO:

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI
MUZIČKE AKADEMIJE

Predgovor

Ovim putem želim zahvaliti svim sudionicima ankete, jer bez njih ovoga rada ne bi bilo. Hvala mojoj obitelji, koja me uvijek podržavala i bodrila kada mi je bilo najteže. Hvala svim mojim prijateljima koji su dobrovoljno pročitali ovaj diplomski rad te mi pomogli sa sugestijama. Na kraju hvala i mojoj profesorici Katarini Krpan, koja me vodila kroz studij i uvijek vjerovala u mene.

Sažetak

Ovaj diplomski rad bavi se bivšim studentima Muzičke akademije u Zagrebu, njihovim mišljenjima i razmišljanjima o studiju. Opisuje kurikulum klavirskog odjela na Akademiji u Zagrebu od 1955. do 2023. godine. To uključuje sve veće promjene i prekretnice od samog osnutka Muzičke akademije do danas. Također, spominju se i nove mogućnosti nastupanja u sklopu sve većeg broja koncertnih ciklusa poput smotre pijanista, klavirijada, koncerata obljetničara, nastupa uz orkestar Muzičke akademije, orkestar Zagrebačke filharmonije, Zagrebačke soliste i drugih. Posebno je naglašena mogućnost zapošljavanja danas sa stečenom glazbenom diplomom. Samo istraživanje, koje se provodilo u svrhu ovoga rada, pomaže razumjeti sve ono što se ne može naći u dostupnoj literaturi, o tome kako je sam studij izgledao iz perspektive studenata. U anketi se otkrivaju razlike u generacijama u samom pogledu na studij, pristupu, odnosu prema profesoru i rezultatima nakon studija.

Ključne riječi: klavir, Akademija, kurikulum, generacije, student

Abstract

This thesis explores the perspectives and experiences of former students of the Music Academy in Zagreb, regarding their studies. It provides a comprehensive overview of the curriculum of the piano department at the Zagreb Music Academy from 1955. to 2023., highlighting significant changes and milestones from the Academy's establishment to its present-day operations. Additionally, it showcases new performance opportunities through increasingly frequent concert cycles, such as colloquiums, piano tribute concert series, performances with the orchestra of the Academy of Music, the Zagreb Philharmonic Orchestra, the Zagreb Soloists and others. Special attention is given to career and employment prospects available today for graduates with a music degree. The research conducted for the purpose of this thesis offers insight beyond what is documented in literature, shedding light on the student perspectives. Furthermore, the questionnaire results indicate generational differences in attitudes toward the study program, student approaches,

professor-student relationships, as well as post-graduation outcomes, providing a nuanced understanding of the evolution of music education at the Academy.

Key words: piano, Academy, curriculum, generations, student

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Muzička akademija nekad.....	2
2.1. Velike prekretnice	2
2.2. Program i profesorski kadar	5
3. Muzička akademija danas	8
3.1. Kurikulum	8
3.1.1. Praktični predmeti	9
3.1.2. Teorijski predmeti	13
3.1.3. Izborni predmeti	15
3.2. Događaji klavirskog odsjeka	16
4. Očekivanja i mentalitet studenata	18
4.1. Svijest o mentalnom zdravlju	18
4.2 Svijest o fizičkom zdravlju	19
4.3. Solistička ili pedagoška karijera	20
4.3.1. Poučavanje	21
4.3.2. Korepeticija	21
4.3.3. Profesionalno sviranje	21
5 . Anketa	23
5.1. Rezultati istraživanja	38
6. Zaključak	39
7. Literatura	40

1. Uvod

Ovaj rad istraživat će kako i koliko se u praksi promijenio kurikulum nastave klavirskog odsjeka na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. Proučavat će period od 70 godina, dakle od vremena kada su neki sadašnji profesori i pijanisti bili studenti Akademije u Zagrebu, do diplomanata u akademskoj godini 2023./2024.

Tema će se baviti proučavanjem pedagoške strane pijanističkog rada na Akademiji te njezinim eventualnim utjecajem na odluke u karijeri jednog pijanista. Također, otkrivati će uvjete za vježbanje, nastupanje te ostale bitne elemente na studiju kroz godine. Cilj rada je otkriti što se i kako možda može poboljšati u kurikulumu, kako bi rezultati sadašnjih i budućih studenata bili što bolji.

Ovaj rad sadrži izvornu anketu, u kojoj su ispitanici bivši studenti Muzičke akademije u Zagrebu. Rezultati će tako biti mjerodavniji. Ispitanici su raspoređeni u četiri dobne skupine, ovisno o tome kada su studirali na Akademiji u Zagrebu. Otkrivati će se i analizirati njihov napredak i identificirati generacijske razlike u očekivanjima i rezultatima.

2. Muzička akademija nekad

2.1. Velike prekretnice

U procesu izgradnje Muzičke akademije u Zagrebu sudjelovalo je mnogo utjecajnih osoba u povijesti hrvatske glazbe. Vodio ih je zajednički cilj – stvoriti ustanovu na kojoj bi glazbeno obrazovanje bilo na najvišoj razini. No, kako bi se razumio njezin razvoj, mora se pogledati u prošlost, koja je počela prije 200 godina.

Kako se navodi u dokumentima Hrvatskog glazbenog zavoda, Hrvatski glazbeni zavod osnovan je kao društvo ljubitelja glazbe a službeni naziv društva bio je *Societas filharmonica zagradiensis* (Zagrebačko filharmoničko društvo), dok u spisima najčešće susrećemo ime *Musikverein* (Glazbeno društvo). Godine 1847. društvo mijenja naziv u *Skladnoglasja društvo zagrebačko*, a 1851. u *Društvo prijatelja muzike u Hrvatskoj i Slavoniji* (HGZ, 2024).

Prvi koncert, na kojem je nastupio Društveni orkestar koji su činili članovi Društva, priređen je 18. travnja 1827. i taj se datum smatra početkom rada Društva i obilježava se kao Dan Hrvatskoga glazbenog zavoda (HGZ, 2024).

Već na samom početku djelovanja, 16. veljače 1829., Društvo je osnovalo glazbenu školu (u početku trogodišnju) pod nazivom *glazbena škola društva Hrvatskog glazbenog zavoda*. Njezina zadaća bila je odgajati glazbene stručnjake, ali i amatere. Prvi smjerovi na školi bili su violina i pjevanje, a upisanih je bilo 36 učenika (HGZ, 2024). Od 1853. zbog porasta broja učenika i proširenja nastave na ostale instrumente te kompozitore, škola je stalno imala problem naći adekvatne prostore. Selila se pet puta da bi konačno 1876. godine dobila svoje mjesto u vlastitoj zgradi u Gundulićevoj ulici te se tada školovanje s početnih tri godine produljuje na ukupno šest godina. Ugled škole rastao je i zbog dolaska nastavnika, koji su se školovali u inozemstvu te je 1961. godine škola i formalno preimenovana u *Hrvatski konzervatorij*. Odmah potom, pijanist Svetislav Stančić, utemeljitelj zagrebačke pijanističke škole počinje djelovati na Hrvatskom konzervatoriju.

Zbog poteškoća financiranja sve većeg broja učenika (više od 500), profesora (oko 30) i zbog organizacijskih i materijalnih problema, ravnateljstvo Konzervatorija donosi odluku o prijelazu pod državnu upravu te se tako 1920. godine, po primopredaji vodstva, Konzervatorij preimenuje u *Hrvatsku zemaljsku glazbenu školu*. Tijekom sljedećih dviju godina čak dva puta mijenja svoje ime, najprije u *Kraljevski Konzervatorij u Zagrebu*, a zatim u *Kraljevska Muzička Akademija* (Krpan, 2011).

Godine 1923., skoro već sto godina od nastanka ustanove, Muzička akademija dijeli se na pet odjela. Uz ostala četiri odjela- studij za orkestralne instrumente, solo pjevanje, kompoziciju te studij za nastavnike i kapelnike, mjesto prvog odsjeka zauzeo je baš studij za klavir i orgulje (Žuvela i Ćurković, 2022). U prva tri desetljeća svojeg postojanja, Muzička Akademija djelovala je po principu Konzervatorija. Sastojala se od niže, srednje i visoke škole. Zajedno su omogućavale čak 13 godina učenja klavira, tri godine niže, šest godina srednje te četiri godine visoke škole. Zbog nedostatka kadra neki su od nastavnika učili na srednjoj i visokoj školi (Krpan, 2011). Do 1923. godine instrumentalni odjeli se nisu tretirali kao samostalni. Nastavnici su imali svoje učionice ali ne i svoj odjel. Od navedene godine nadalje, kad se statutom to promijenilo, klavirski odjel bio je prvi, od 1947. treći, a od 1978. i sve do danas peti odsjek. Sa spomenutim statutom kod nekih odjela dolazi i do podjele umjetničkog i nastavničkog smjera koji se 1947. ukida i vraća se ponovo 1951. ali u sklopu pedagoškog smjera (osmi odjel). Godine 1966. podjela se potpuno ukida, a 1977. godine omogućen je upis općih predmeta poput psihologije i didaktike za stjecanje pedagoške diplome (Kos, 1981). Prvi pravilnik o diplomskom radu nastao je 1926. godine, što je zanimljivo jer je diploma na Akademiji tek 1932. bila kvalificirana kao visoka stručna sprema. Do tad su diplomirani studenti stjecali samo umjetničku kvalifikaciju ali ne i pravo da budu profesori na gimnazijama i učiteljskim školama (Krpan, 2011).

Slijedile su godine drugog svjetskog rata, od 1939. do 1945., u kojima je kao i u svijetu, tako i na Akademiji došlo do bitnih promjena. Akademija je 1941. godine opet promijenila svoje ime, ovaj put u *Hrvatski državni Konzervatorij*. Njezina struktura često se mijenjala. Prije je obuhvaćala i srednju školu, kojoj su prethodile niža i

pripremna, sve do godine 1951. kada se visoka škola odvaja od niže i srednje. Niži i srednji dio preuzima današnja *Muzička škola Vatroslav Lisinski*, a viša škola postaje *Muzička Akademija*, koja je podignuta na razinu ostalih fakulteta s redovnim i izvanrednim profesorima, a kasnije i docentima. Iste godine Akademija dobiva službeni naziv *Muzička akademija Zagreb*. U sedamdesetim godinama dvadesetog stoljeća djelatnost Akademije proširila se i u druge hrvatske gradove, to su Dubrovnik (1968./1969.), Osijek (1970.), Split (1970.) i Rijeka (1971.). Dubrovnik je među prvima prestao s radom Akademije iako je postizao velike rezultate. Akademije u Splitu i Osijeku postale su samostalne i djeluju i danas u sklopu svojih Sveučilišta. Najdulje se bio održao odjelni dio u Rijeci, koji je prestao s djelovanjem 2018. Na području bivše Jugoslavije, Muzička akademija Zagreb je među prvima postala ustanova za podučavanje glazbe. Slijedio je Beograd 1937., zatim Ljubljana 1939., te 1955. Sarajevo kao četvrta Akademija u bivšoj Jugoslaviji. Kasnije se tom popisu pridružuju i Akademija u Skoplju, Novom Sadu, Prištini i Titogradu, današnjoj Podgorici (Krpan, 2011).

Od 1978. godine i sve do danas, klavir je dio petog odsjeka Muzičke akademije u Zagrebu. Godine 1979. Akademija je postala sastavnica Sveučilišta u Zagrebu. Broj studenata je dosegao razinu od pet do šest stotina studenata godišnje zahvaljujući uvođenjem Bolonjskog sistema početkom 21. stoljeća. Zadnjih nekoliko bitnih prekretnica bile su 1992. kada se Akademija priključuje Europskoj udruzi Akademija i visokih glazbenih škola (AEC), godina 2007. kada se otvara ured za međunarodnu suradnju (zbog kojeg danas postoji velika mogućnost razmjene studenata te profesorskog kadra), te godina 2014. kad se Akademija konačno uselila u novu zgradu na Trgu Republike Hrvatske 12, gdje djeluje i danas (Žuvela i Ćurković, 2022).

2.2. Program i profesorski kadar

Detaljne informacije o programu u 19. i 20. stoljeću na Muzičkoj akademiji u Zagrebu nisu dostupne, zato su u nastavku opisane promjene profesorskog kadra i slične informacije o tadašnjoj nastavi.

U prvoj fazi djelovanja Akademije nije postojala poduka klavira. Neki od prvih pokušaja organizacije nastave klavira bili su godine 1841. kada Hrvatski glazbeni zavod preuzima glazbenu učionicu zagrebačke preparandije¹, u kojoj se poučavao klavir. Nakon toga, od 1858. do 1860. godine, satove klavira davao je privatni učitelj Vincent Winarz, kojeg je, za obavljanje samostalne djelatnosti plaćao *Musikverein* (Žuvela i Ćurković, 2022). Ponovni pokušaj privatnog poučavanja klavira inicirao je školski nadzornik te član ravnateljstva Glazbenog zavoda Adolf Felbinger, koji je od godine 1865. do 1867. čak besplatno podučavao manju grupu učenika (Kos, 1981). Godine 1870. škola dobiva prvog ravnatelja, hrvatskog skladatelja Ivana Zajca, koji je uveo puno bitnih promjena, kao na primjer povećanje državne subvencije, povećanje nastavničkog kadra te uvođenje novih disciplina, među ostalima i klavir (Krpan, 2011).

Prvi stalno zaposleni učitelj klavira bio je Franjo Kuhač², koji je s radom krenuo 1872. kada se otvorila prva prava klavirska učionica. Njegova nastava se zbog manjka prostora izvodila u Preparandiji, dok se sama škola nalazila u današnjoj Tkalčićevoj ulici. Nakon Franje Kuhača, koji je jedini djelovalo kao učitelj klavira u razdoblju od četiri godine, na istu su poziciju došli redom Vatroslav Kolander, Milan Fabković, Anton Stöckl, Dragutin Marek i Hektor Catinelli-Obradić (Kos, 1981).

¹ Preparandija (njem. Präparandschule od lat. praeparandus: koji se treba unaprijed spremati i njem. Schule: škola), pripremna škola; učiteljska škola, škola za učitelje u osnovnim školama.

² Kuhač, Franjo Ksaver (njem. Franz Xaver Koch), hrvatski glazbeni pisac i povjesničar, melograf, folklorist, etnomuzikolog i skladatelj (Osijek, 20. XI. 1834. – Zagreb, 18. VI. 1911.).

Ubrzo potom, kao profesorice nastave klavira, pridružuju se istaknute glazbenice Emilija Makanec i Anka Barbot-Krežma. Godine 1916. kada škola službeno postaje Hrvatski Konzervatorij, kao nastavnici klavira počinju djelovati Ernest Krauth, Svetislav Stančić i Antonija Eichhorn (Žuvela i Ćurković, 2022). Prvi pročelnici klavirskog odjela bili su 1923. Vjekoslav Rosenberg Ružić i Ćiril Ličar. Sadašnji pročelnik je redoviti profesor Đuro Tikvica, koji dužnost obnaša od 2019. godine. Svaki je pročelnik zaslužan za obavljen veliki posao, a među njima su na pročelničkoj poziciji najdulje ostajali profesori Vjekoslav Rosenberg Ružić, Svetislav Stančić, Ivo Maček, Zvezdana Bašić i Jakša Zlatar (Kos, 1981).

Pročelnici klavirskog odsjeka od 1923. do 2024.:

1923.-1924. Ćiril Ličar

1925.-1927. Vjekoslav Rosenberg-Ružić

1927.-1928. Svetislav Stančić

1929.-1935. Vjekoslav Rosenberg-Ružić

1935.-1941. Svetislav Stančić

1941.-1942. Evgenij Vaulin

1942.-1945. Melita Lorković

1945.-1967. Svetislav Stančić

1967.-1977. Ivo Maček

1977.-1981. Jurica Murai

1981.-1983. Ranko Filjak

1983.-1988. Zvezdana Bašić

1988.-1994. Stjepan Radić

1994.-1997. Zvezdana Bašić

1997.-1999. Vladimir Krpan

1999.-2001. Pavica Gvozdić

2001.-2003. Vladimir Krpan

2003.-2006. Đorđe Stanetti

2006.-2008. Ljubomir Gašparović

2008.-2017. Jakša Zlatar

2017.-2018. Đorđe Stanetti

2018.-2019. Srđan Čaldarović

2019.- danas Đuro Tikvica

Iako kurikulum rada iz tog razdoblja nije dostupan postoji informacija o godinama promjena nastavnih planova: 1947., 1969., 1972., 1981. te nekoliko informacija o samim predmetima i kad su se pojavljivali (Krpan, 2011). Kolegij metodika klavira, koji se izvodi i danas i bitan je dio pedagoške diplome, uvršten je u nastavu već godine 1935./1936. zaslugom profesora Evgenija Vaulina, koji ga je i poučavao. Predmet je bio ukinut od 1941. do 1947. Godine kada dolazi do uvođenja drugih pedagoških predmeta u kurikulum. Tako se pridružuju predmet pedagogija, a godinu kasnije i psihologija. S takvim dijapazonom predmeta Akademija u Zagrebu postala je najpopularnije mjesto za podučavanje klavirskih pedagoga u Hrvatskoj (Kos, 1981).

3. Muzička akademija danas

Današnji je naziv studijskog programa koji se izvodi pri petom odsjeku za klavir, orgulje i čembalo „Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij za instrumentaliste“, a izvodi se mješovito, klasično i *online*. Ukupan broj bodova koji se trebaju prikupiti u pet godina studija je 300 ECTS-a. Studij traje deset semestara, tj. pet akademskih godina. Sa svojih sveukupno 36 nastavnika (predavača, asistenata, docenata, izvanrednih i redovitih profesora te profesora u trajnom zvanju i profesora emeritusa), otprilike polovica njih podučava klavir kao glavni predmet, (ostali se bave s podučavanjem predmeta orgulje, čembalo, klavir obligatno, klavirski duo, komorna glazba, korepeticija), Muzička akademija u Zagrebu ima mogućnost upisati prilično velik broj studenata. Svake se godine nakon obaveznog prijemnog ispita na studij klavira upisuje 14 kandidata, koji su uspješno položili praktični i teoretski dio prijemnih ispita. Tako na petom odsjeku sveukupno ima otprilike 70 studenata, izuzevši absolvente i poneke *Erasmus* studente. Sve je češći i broj studenata koji upisuje studij klavira na ostalim godinama studija. Slijedi detaljniji opis petogodišnjeg programa studija klavira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu (MUZA, 2024).³

3.1. Kurikulum

Prva godina studija obuhvaća veliki broj predmeta, kako teoretskih, tako i praktičnih. Predmeti su koncipirani tako da svake godine studenti linearno stječu znanje svih predmeta. Od prve godine s najviše predmeta, pa sve do pete godine sa samo nekoliko njih, smanjuje se nastavno opterećenje te ostavlja studentima više vremena za vježbanje klavira i pripremu za diplomski ispit.

³ Program na Muzičkoj Akademiji traje integralno 5 godina a ne 3+2 ili 4+1 kao na ostalim studijima.

3.1.1. Praktični predmeti

Nastava glavnog predmeta (klavir) izvodi se individualno. Studenti se profesorima dodjeljuju nakon objave službenih rezultata o položenom prijemnom ispitu. Tome prethodi razgovor studenata s pročelnikom, a studenti mogu sudjelovati i na Danu otvorenih vrata krajem siječnja svake godine, kako bi uspostavili kontakt s profesorima te kako bi se detaljnije upoznali sa zahtjevima na prijemnom ispitu kao i sa studijem općenito. Nastava glavnog predmeta održava se dva puta tjedno po 45 minuta, a godišnja kvota iznosi ukupno 60 sati, što je 30 sati po semestru. Svaka godina studija ima zadani program koji se priprema za kolokvij i ispit. Program je osmišljen na način kako bi se tijekom studija kvalitetno obradile sve važnije skladbe za stjecanje znanja sviranja klavira na akademskoj razini (MUZA, 2024).

Djela Johanna Sebastiana Bacha obuhvaćaju veliki dio repertoara u programu klavirskog odsjeka. Najčešće se izvode njegovi *preludiji i fuge* iz oba sveska *Dobro ugođenog klavira*. U opisu predmeta klavir na mrežnoj stranici Muzičke akademije u Zagrebu navedeno je kako se sviraju po dva *preludija i fuge* na prvoj i drugoj godini, jedan na trećoj a na petoj godini može se odabrati i neko drugo djelo J. S. Bacha. Najčešće se biraju *Toccate* ili *francuske/engleske suite*. Uz njega su kao barokni autori predloženi i F. Couperin, J. P. Rameau, D. Scarlatti i G. F. Händel. Potom u opisu slijede tehničke vježbe i *etide*. Predloženo je da se po godini obradi nekoliko tehničkih vježbi i instruktivnih *etida* autora kao što su J. Brahms, E. Dohnányi, C. Czerny, M. Clementi, J. C. Kessler, S. Thalberg, M. Moszkowski, I. Moscheles, J. Nowakowsky i A. S. Arensky, a također i najmanje tri *koncertne etide* sljedećih skladatelja: F. Liszt, A. Skrjabin, C. Debussy, S. Prokofjev, B. Bartok, S. Rahmanjinov, I. Stravinsky i G. Ligeti. Prve tri godine na ispitima sviraju se po dvije *etide* a na kolokvijima po jedna. To je iznimno važno za usavršavanje tehničkog aspekta svirke s različitom problematikom, različitih skladatelja i razdoblja. Kroz cjelokupan studij potrebno je odsvirati na kolokvij ili ispitu četiri *etide* Frederica Chopina. Ostale *etide* mogu biti iz bilo kojeg razdoblja i prihvaća se i da su manje virtuozne, ako se sviraju u paru s virtuoznom *etidom*. Također jako bitna komponenta u klavirskom programu je *sonata*. Na prvoj godini je uz već navedeni repertoar na kolokvij zadana jedna *sonata* Domenica Scarlattija. Na drugoj i trećoj godini na kolokvijima sviraju se *klasične sonate* i *varijacije*, po jedna na godinu. Na ispitima se

u pet godina studija moraju svirati dvije *sonate* skladatelja Ludwiga van Beethovena, a od tih jedna mora biti svirana na diplomskom ispitu. Ostali skladatelji čije sonate se mogu izvoditi su W. A. Mozart, F. Chopin, F. Liszt, J. Brahms, F. Schubert, S. Prokofjev, A. Skrjabin i S. Rahmanjinov. Skladba Hrvatskog autora, koja je obavezna svake godine, nažalost nema dovoljan naglasak na raznovrsnosti odabira. Često se odabiru lagane i već dobro poznate skladbe. Upoznavanje djela hrvatskih skladatelja, izuzevši skladatelje iz 19. stoljeća i prije, dobra je prilika da se približimo svijetu suvremene glazbe.⁴ Također postoji puno zahtjevnih kompozicija suvremenih hrvatskih autora, koje su jednako vrijedne da ih se odsvira kao i kompozicije stranih kompozitora. Preostali dio programa za ispite i kolokvije varira po godinama. Na prvoj i drugoj godini, uz sve već navedeno, na ispitu se odabire i skladba po izboru. Treća godina po kurikulumu zahtijeva na ispitu *klavirski koncert* po izboru, četvrta godina na kolokviju kompozicije napisane nakon 1950. godine⁵, dok je sadržaj ispitnog programa slobodan a peta godina, koja sadrži samo diplomski ispit a ne i kolokvij, obuhvaća sva već navedena razdoblja, te tako zaokružuje klavirski repertoar. Kao prijedlog ponuđeno je i da se odsvira jedna veća barokna skladba te dva veća oblika ili ciklusa iz 19. i 20. stoljeća ili nekoliko skladbi manjeg opsega iz istih razdoblja (MUZA, 2024).

Iz navedenoga se može vidjeti da je kurikulum glavnog predmeta klavir dobro osmišljen. Cilj je i primjena tehničkih vještina, sviranje zadane literature u točnom povijesnom i stilskom aspektu te prepoznavanje povijesnog, socijalnog i glazbenog konteksta skladbi. Svakako se ne smije zaboraviti da s godinama dolaze nove generacije studenata klavira, različitih mentaliteta od starijih, koji su sve više usmjereni na suvremenu glazbu (MUZA, 2024).

⁴ Predmet suvremena glazba za klavir je kao izborni predmet na Akademiji krenuo s djelovanjem akademske godine 2021./2022.

⁵ Od akademske godine 2024./2025. sadržaj kolokvija je promijenjen te se na kolokviju svira koncert za klavir i orkestar, koji je stilski različit od koncerta za klavir i orkestar odabranog za ispit treće godine.

Predmet klavirski praktikum traje tri akademske godine, odnosno šest semestara. Obuhvaća upola manje sati godišnje od glavnog predmeta, dakle 15 sati na prvoj godini, a na drugoj i trećoj godini se uz 15 sati semestralno dodaje još 15 sati ostalih glazbenih vježbi (MUZA, 2024). Na nastavi klavirskog praktikuma poučava se čitanje *a prima vista*, tj. čitanje s lista, improvizacija u različitim stilovima, te opća kultura korepeticije. Klavirska korepeticija zahtjeva drugačiji rad i pristup sviranja od solističkog repertoara. Prema *Collins dictionary* korepetitor je muzičar, posebno pijanist, koji svira dio skladbe dok druga ili druge osobe pjevaju ili sviraju glavni dio (Collins dictionary, 2024). To je potpuno različito od komorne glazbe, koja će se spominjati kasnije u radu, gdje svi instrumenti imaju ravnopravnu ulogu u sviranju. Ciljevi predmeta klavirski praktikum su najviše razvijanje vještina preciznog čitanja te ubrzavanje procesa učenja kompozicija. Također, student se upoznaje s osnovnim repertoarom komorne glazbe te uči brže praćenje i čitanje dionica transponirajućih instrumenata. Obrađuju se osnove čitanja alt i tenor ključa, i čitanje više od dva crtovlja istovremeno. Na kraju se uči o poznavanju povijesnog konteksta djela. Bitno je prema notnom zapisu znati prepoznati glazbeno razdoblje i eventualno skladatelja, a i prepoznati i znati tumačiti osnovne talijanske i njemačke glazbene izraze. Improvizacija je također mnogima manje poznato područje, posebno ona koja obuhvaća *jazz* ili slične vrste glazbe. Uče se tehnike poput sviranja harmonijskih progresija, obilaženje zadanog tona, sviranje *jazz* ljestvica i ostale slične metode. Od studenata se traži da sami napišu *varijacije* na već poznatu ili izmišljenu temu i tako na njoj uče improvizirati. Budući da predmet obuhvaća puno različitih aspekata sviranja bitan je i za pronalaženje samog pijanista u drugim vrstama glazbe (MUZA, 2024).

Još jedan od praktičnih predmeta je komorna glazba. Pravilom se na petom odsjeku upisuje tek na trećoj godini, a iznimno se može upisati i prije, ako na primjer komornom sustavu nedostaje klavirist. Na petom odsjeku predmet se upisuje dvije akademske godine, a komorni sastavi su slobodnog izbora. Može se svirati u triju, kvartetima i kvintetima. Komorna glazba obuhvaća jednak broj satova kao i klavir, odnosno 30 sati po semestru. Profesori komorne glazbe biraju se u dogovoru s ansamblom ili su u suprotnom dodijeljeni (MUZA, 2024). Komorna glazba veliki je dio klavirskog repertoara. Prema *Chamber music Columbus* svirati komornu glazbu zahtijeva posebne vještine, glazbene ali i socijalne, koje se razlikuju od vještina

potrebnih za sviranje solističkih i simfonijskih djela (Chamber music Columbus, 2024). Bitno je znati surađivati sa studentima raznih instrumentalnih odjela jer se na taj način uči o komunikaciji glazbom, socijalizira se ali i pobliže upoznaje s problematikom sviranja drugih instrumenata. Po mojem mišljenju trebalo bi se inzistirati na sviranju s više različitih ansambala, kako bi student mogao upoznati literaturu instrumenata koja će mu možda kasnije u životu trebati. Cilj nastave komorne glazbe je osposobljavanje studenata za timski rad, upoznavanje pravila vođenja probe ansambla, upoznavanje repertoara različitih komornih ansambala te sintetiziranje stečenog znanja pri stvaranju zajedničke interpretacije (MUZA, 2024).

Zbor, kao obavezan predmet na petom odsjeku, upisuje se samo na prvoj godini, a kasnije se može odabrati i fakultativno. Obuhvaća 60 sati po semestru, što je 50 % više od nastave klavira. Nastava zbora obuhvaća repertoar klasične glazbe a izvode se i velika djela u kombinaciji s orkestrom te solo pjevačima, koja se odabiru prema programu javnih nastupa Akademije (MUZA, 2024). Pjevanje je bitan aspekt u sviranju klavira. Velik broj skladatelja temeljio je svoje kompozicije na boji ljudskog glasa, među najpoznatijima bio je Frederic Chopin. U knjizi *Chopin pijanist i učitelj*, jedan od njegovih učenika zapisao je da je najbolji način za postići prirodnost u izvedbi, po Chopinovom mišljenju, da se slušaju talijanski pjevači, koji su u to vrijeme često posjećivali Pariz (Eigeldinger, 1986). Cilj nastave zbora je poznavanje širokog raspona stilova, osposobljavanje studenata za kreiranje i interpretaciju notnog i glazbenog materijala, te predstavljanje tog materijala široj javnosti (MUZA, 2024).

Specifičan predmet na Akademiji je tjelesna i zdravstvena kultura (TZK), koja umjesto predavanja sadrži 30 sati obveznih TZK vježba po semestru. Traje dvije akademske godine, i potiče studente na fizičku aktivnost, koja je jako bitna za svakog pijanista, a na koju se često zaboravi. Počinje s uvodnim predavanjem, a kasnije se vježbe mogu odrađivati u grupama prema rasporedu u dvorani ili s pješačkim turama po dogovoru (MUZA, 2024).

Kao zadnji od praktičnih predmeta spomenuti ću klavirski duo, koji se izvodi na drugoj godini u trajanju od 30 sati po semestru. Predmet obuhvaća različit repertoar za klavir četveroručno i dva klavira. Svakom duu dodijeljen je profesor. Predmet je

dobar kao priprema za komornu glazbu jer uči slušanje i surađivanje s drugim pijanistom u relativno kratkom vremenskom roku. Ciljevi predmeta su osposobljavanje studenata za timski rad, upoznavanje repertoara raznih glazbenih stilova za klavirski duo te zajedničko izvođenje na nastupima (MUZA, 2024).

Praktični predmeti obuhvaćaju različita područja sviranja klavira te tako razvijaju sposobnosti studenata te šire njihov pijanistički repertoar. Naglasila bih kako je zaista svaki student najviše zaslužan za svoj napredak. Bitno je tražiti najviše moguće od sebe kako bi se kroz studij bolje i brže moglo napredovati.

3.1.2. Teorijski predmeti

Teorijski predmeti važni su za usavršavanje šireg glazbenog znanja. Neki od njih izvode se već u srednjim školama no ostali se prvi puta pojavljuju na Akademiji.

Solfeggio se na klavirskom odjelu upisuje prve dvije godine, a semestralno iznosi 15 sati nastave uz još 15 sati vježbi. Na predmetu se prolazi kroz sve aspekte solfeggia: pjevanje unaprijed pripremljenih primjera iz glazbene literature baroka i klasike te pjevanje primjera s lista, zapis i izvođenje diktata tih istih razdoblja, slušanje te prepoznavanje akorada i intervala, pisanje jednoglasnih, dvoglasnih i četveroglasnih diktata te učenje teorije kao što je građa trozvuka i četverozvuka i njihova mnogostranost. Cilj predmeta je usavršavanje intonacije studenata, njihove ritmične preciznosti i točne realizacije svih ostalih komponenta glazbenih predložaka kao što su dinamika, artikulacija i tempo (MUZA, 2024).

Harmonija se po kurikulumu nalazi samo u prvoj godini Akademije, a semestralno iznosi 30 sati predavanja. Pišu se zadatci na zadanu liniju basa ili soprana i uči se o postavi, građi te spajanju akorda. Cilj predmeta je vladanje osnovama harmonije, sposobnost izrađivanja lakših harmonijskih zadataka i služi za lakše razumijevanje harmonijskih promjena u kompozicijama literature baroknog, klasičnog i romantičnog razdoblja te za prakticiranje harmonije na klaviru (MUZA, 2024).

Glazbeni oblici i stilovi predmet je koji se pohađa na drugoj i trećoj godini studija i semestralno iznosi 30 sati predavanja. Na drugoj godini uči se o analizi različitih stilova kompozicija, poznavanju osnovnih obilježja glazbenih oblika te vrsta i tehnika iz razdoblja baroka i klasike. Na trećoj godini to se znanje proširuje analiziranjem konkretnijih skladbi, koje su zbog svojeg stila važne, te obuhvaća literaturu iz razdoblja klasike, romantizma i 20. stoljeća. Tako se analiziraju i veće forme. Predmet je važan i za kasnije pisanje diplomskog rada, pogotovo ukoliko se za temu odabere analiza odabranog djela (MUZA, 2024).

Povijest glazbe također traje dvije akademske godine. Na drugoj godini sati su raspoređeni u 25 sati predavanja po semestru te pet sati ostalih glazbenih vježbi. Razmatra se periodizacijski pregled povijesti glazbe od prapovijesti do visokoga baroka. Na trećoj godini će u prvom semestru biti 22 sata predavanja i osam sati ostalih glazbenih vježbi, a u drugom semestru 23 sata predavanja i sedam sati ostalih glazbenih vježbi. Obrađuje se literatura od kraja 18. do početka 21. stoljeća. Cilj nastave je upoznavanje glazbenih razdoblja, te se u sklopu nastave slušaju i glazbeni primjeri iz tih razdoblja. Povijest glazbe bitan je predmet, koji omogućuje razumijevanje konteksta i pojašnjava na koji način i zašto dolazi do različitog načina sviranja u različitim razdobljima (MUZA, 2024).

Upoznavanje klavirske literature je predmet koji traje dvije akademske godine, s 30 sati po semestru. Na njemu se obrađuje klavirska literatura, uči se o opusima skladatelja i upoznaje se s bitnim skladbama pisanim za klavir. Tako se studenti klavira upoznaju s osnovnom klavirskom literaturom nastalom do početka 19. stoljeća i mogu povezati utjecaj razvoja instrumenata s načinom izvođenja raznih stilova, razdoblja i skladatelja te primjenu tehničkih vještina na klavirski repertoar (MUZA, 2024).

Povijest instrumenata s tipkama izvodi se samo na četvrtoj godini s 15 sati po semestru i deset vježbi. Svrha predmeta je upoznati studente s pretečama klavira iz različitih povijesnih razdoblja, upoznati i sam moderni klavir u detalje s njegovim dijelovima te znati ukloniti manje kvarove. Student bi sa stečenim znanjem trebao

shvaćati različite izvedbene mogućnosti klavira i potrebu uporabe različitih izvedbenih parametara s obzirom na karakteristike instrumenata (MUZA, 2024).

Likovna kultura predmet je na trećoj godini studija, a obuhvaća 30 sati predavanja semestralno. Predmet je osmišljen da studente upozna s različitim epohama likovne umjetnosti i njihovim pripadajućim tehnikama izražavanja. Važan je jer omogućuje uvid u sličnosti likovnih umjetnosti s glazbenom umjetnosti prema epohama od baroka pa nadalje (MUZA, 2024).

Engleski i njemački jezik predmeti su, koji se održavaju prve dvije godine studija. Bira se jedan od dva jezika te se tako s položene dvije godine predmeta dobiva certifikat B2 razine odabranog jezika. Uče se glazbeni pojmovi te opće znanje jezika. Danas je jako bitno znati se sporazumjeti na nekom od stranih jezika i zbog veće mogućnosti razmjena i surađivanja sa stranim umjetnicima (MUZA, 2024).

3.1.3. Izborni predmeti

Uz već navedene obavezne predmete, kako bi studenti dopunili svoja znanja ali i određen broj ECTS-a, upisuju se i izborni predmeti. U ponuđenim izbornim predmetima su i pedagoški predmeti koji su važni za obrazovanje studenata kao budućih pedagoga, a obavezni su i za dodjelu pedagoške diplome.

Ukupno ima pet pedagoških predmeta, po jedan na svakoj godini studija. Kao prvi upisuje se psihologija odgoja i obrazovanja, koja proučava opće postavke psihologije omogućujući razumijevanje različitih tipova osoba. Zatim didaktika, po *Hrvatskoj enciklopediji* grana pedagogije, koja teorijski i iskustveno prikuplja spoznaje o školskoj nastavi i učenju. Metodika nastave klavira predmet je u kojem se uči o osnovnim metodama rada za nastavu u osnovnoj školi. Uči se o pravilnoj poziciji sjedenja za klavirom te primarnoj poziciji ruku na klaviru, kako poticati dijete na vježbanje i slično. Kao peti predmet, pedagoška praksa održava se zadnje dvije godine u dva dijela, prve godine kao teorijski a druge kao praktični predmet. Na drugoj godini se tako u dva semestra odlazi na satove klavira k dodijeljenom mentoru

u glazbenim školama. Nakon odslušanih predavanja student sam održava jedan sat s učenikom pred komisijom.

Osnove znanstvenog rada predmet je na petoj godini studija. Osmišljen je tako da studenti na njemu nauče osnove za pisanje diplomskog rada. Predmet se sluša na petoj godini, a ne ranije, kako bi se stečeno znanje moglo odmah koristiti u pisanju diplomskog rada (MUZA, 2024).

Slijedi popis nekih od izbornih predmeta, koje nudi Muzička akademija, a može ih se upisati na klavirskom odjelu: suvremena glazba za klavir, glazbena informatika, glazbena akustika, dirigiranje, osnove vokalnih tehnika, ansambl tradicijske glazbe, društveno pravni aspekti glazbe, osnovna pravila struke, poduzetnički projekt u kulturi, autorsko pravo, aspekti suvremene glazbe (MUZA, 2024).

3.2. Događaji klavirskog odsjeka

Javni koncerti bitan su dio studija glazbe. S javnim nastupom studenti stječu sigurnost u sebe i svoju izvedbu. Već se stoljećima održavaju glazbeni klasični koncerti, među kojima i pijanistički. Godine 1876., kad je današnji Hrvatski glazbeni zavod smješten u zgradu u Gundulićevoj ulici, Zagreb je dobio svoju prvu pravu koncertnu dvoranu a krilo, u kojem se nalazi mala koncertna dvorana dodano je 1895. godine (Krpan, 2011).

Za razliku od danas nekad su na koncertima imali priliku nastupati samo studenti koncertantnog smjera.⁶ Ako bi im se na koncertu pridružio i neki student nastavničkog smjera, koji je imao vrlo uspješan nastup, imao bi priliku biti premješten na koncertantni smjer. Večernji koncerti trajali bi po više sati, a bili su u većini solističkog tipa. Tek se godine 1966. to počelo ukidati, povodom nezadovoljstva studenata, pa su se tako ukinuli pedagoški i koncertantni smjerovi unutar odjela. Interni koncerti imali su mjesto u malim dvoranama dok su reprezentativniji bili u velikoj dvorani (Kos, 1981). Danas, gotovo deset godina od preseljenja u novu

⁶ Nekad se je na Akademiji klavirski odsjek dijelio na koncertantni i nastavnički smjer. Smjerovi su se s godinama ukidali pa opet vraćali, a danas ti smjerovi ne postoje.

zgradu Akademije, dvorana ima nekoliko. Od najveće dvorane Blagoje Bersa, koja ima 296 sjedećih mjesta, pa sve do manjih dvorana kao što su Svetislav Stančić (80 sjedećih mjesta), Václav Huml (60 sjedećih mjesta) te Fran Lhotka (100 sjedećih mjesta), Akademija pruža puno prostora za izvođenje pred publikom (MUZA, 2024).

Jedan od najpopularnijih ciklusa koncerata na Akademiji su smotre. Njihova svrha bila je prikazati širok spektar glazbenih djela kao i predstaviti veliki broj studenata. Smotre su inicijalno bile organizirane za duhačke instrumente, no ubrzo su im se pridružile i smotre za klavir, solo pjevanje te smotre gudača. Danas su takvi koncerti prilika da se svaki odjel pokaže u najboljem svjetlu. Izvode se djela različitih razdoblja i u njima sudjeluje većina studenata (Krpan, 2011). Još jedan jako bitan ciklus koncerata, ovaj put osmišljen samo za pijaniste je klavirijada. Ovakvi koncerti u sklopu Akademije, održavaju se svaki mjesec. Njihova svrha je da se studenti predstave sa programom koji pripremaju za kolokvij ili ispit, a nekad i za natjecanja ili audicije. Koncerti uvijek imaju puno prijava i tako nekad traju i po cijeli dan. Otvorenog su tipa, no sami studenti rijetko su prisutni u publici, zbog drugih obaveza na Akademiji ali vrlo često i zbog manjka interesa. Ciklus skladatelji obljetničari također je bitan dio godišnjih koncerata. Njegova je svrha prisjetiti se bitnih obljetnica. Svirati se može solo ili u raznim sastavima. Sviraju se i skladbe živućih autora, koji slave obljetnicu rada ili rođenja. Redovito se svake godine održavaju i audicije za sviranje sa orkestrom Muzičke Akademije, orkestrom Zagrebačke filharmonije te sa Zagrebačkim solistima. Audicije se prvo izvode na odjelnoj razini, a zatim još na razini cijele Akademije. U konačnici se odabiru većinom tri ili četiri solista, koji imaju priliku odsvirati koncert na pozornici Koncertne dvorane Vatroslav Lisinski uz pratnju Zagrebačke Filharmonije ili na pozornici koncertne dvorane Blagoje Bersa uz pratnju orkestra Muzičke Akademije ili Zagrebačkih solista.

Zahvaljujući većem broju opremljenih dvorana, danas se može nastupati mnogo češće nego nekad. Od toga da su nekad na pozornicama mogli svirati isključivo odabrani najbolji studenti, do danas je obavljen veliki put. Zbog današnjih mogućnosti online publiciranja, ti koncerti imaju mogućnost doprijeti do većeg broja zainteresirane javnosti.

4. Očekivanja i mentalitet studenata

The definition of "student" once was "one who studies something". Today it can mean merely "one who attends a school, college or university".⁷

(Nekad se studenta moglo definirati kao 'onaj koji studira nešto'. Danas to može više biti 'onaj koji ide u školu ili na fakultet').

Godine studija za neke studente su teže i stresnije dok su za druge opuštenije i zabavnije. Muzička akademija u Zagrebu, zbog svojeg petogodišnjeg sistema školovanja, te jedne zgrade za sve studente i profesore omogućava veću povezanost među njima. Kako profesori tako i studenti variraju u dobi te je raspon među najstarijim te najmlađim studentima prilično velik. Također, povećao se broj studenata raznih zemalja pa se susreću i različite kulture. No, nije uvijek bilo tako. Početkom 21. stoljeća Akademija je djelovala na čak sedam različitih lokacija, sve s neadekvatnim uvjetima. Također je tek početkom 2000-tih broj studenata dosegao današnju razinu od pet do šest stotina studenata godišnje. To ukazuje na zaključak da je prije bilo manje raznovrsnosti studenata (Žuvela i Ćurković, 2022).

4.1. Svijest o mentalnom zdravlju

Glazbenici se često susreću s pojmovima kao što su trema, tjeskoba i perfekcionizam. Ali znaju li se s tim nositi? U godinama kada studenti upisuju studij i nalaze se na Akademiji, dolazi do velikih promjena u njihovom životu pa su tada skloniji češćim promjenama u razmišljanjima o svijetu, njima samima a i glazbi kao i o samom studiju. To su za većinu i prva stresnija razdoblja koja će doživjeti, zato bi trebali imati alate koji će im omogućiti naučiti kako se s time nositi. Nekad takve informacije nisu bile dostupne kao što su danas pa se studentima, kojima je to možda bilo potrebno, nije mogla pružiti pomoć. Mentalno zdravlje često se koristi kao pojam u javnom prostoru, a istovremeno ga se nerijetko shvaća na pogrešan način ili ga se povezuje s drugim pojmovima. Svakako se pojam mentalnog zdravlja ne smije miješati s mentalnim bolestima, jer i mentalno zdrava osoba može doživjeti

⁷ Simanek, Donald E. (1997). Being a student. *Lakehead University*.

emocionalni problem uzrokovan stresnom životnom situacijom. No i dalje dobro mentalno zdravlje ne znači nužno život bez stresa i neugodnih emocija već imati pozitivan stav i odnos prema sebi i drugima. Zdrave navike, koje pomažu očuvanju mentalnog zdravlja uključuju razvijanje svakodnevnih navika brige o sebi, dnevnu tjelesnu aktivnost, mehanizme upravljanja negativnim mislima te uspostavljanje zdravih osobnih granica. Ako problemi postanu preveliki da bi se osoba sama s njima nosila, treba potražiti pomoć liječnika, odnosno psihologa za savjetovanje ili psihoterapiju (Muslić, Rukavina, Pečur, 2024).

Glazbenici, a posebno i pijanisti, nemalu količinu vremena odvajaju na učenje skladbi te sjedenje za instrumentom u čemu su vrlo često izolirani u samoći svog radnog prostora. Budući da je bavljenje umjetnošću životni poziv, ne postoji određeno radno vrijeme. Glazbom se većina glazbenika bavi svakoga dana cijelog života te je bitno balansirati i kontrolirati potencijalne stresne situacije. Zbog čestih nastupa, želje za savršenom izvedbom i samog fizičkog napora bitno je za glazbenike da budu informirani i da rade na svojem mentalnom i fizičkom zdravlju.

4.2 Svijest o fizičkom zdravlju

Kako mentalna tako je i fizička osviještenost kod glazbenika vrlo bitna. Zbog uznapredovalog broja profesionalnih ozljeda, smatram da je vrlo važno obratiti pažnju na taj aspekt.

Postoji mnogo studija koje upozoravaju na važnost svijesti o pravilnom načinu vježbanja i sviranja. Danas su pijanisti u maloj prednosti jer je puno više izvora i osviještenosti o toj tematici nego što je nekad bilo. Autorica knjige „*One-handed piano compositions and injury awareness*” Zheni Georgieva Atanasova tvrdi da kao osoba koja je doživjela ozljedu na radu razumije frustraciju i strah koji prate takvu traumu. Mišljenja je da biti pijanist nije samo profesija nego i zvanje, zato je u takvoj profesiji psihički i emocionalno naporno prolaziti kroz ozljede (Atanasova, 2021).

U članku „*Injury prevention*” spoznajemo da su kod muzičara najčešće ozljede ruku, a te uključuju probleme prekomjerne upotrebe, istegnuća i uganuća, upalna

stanja, probleme kompresije živaca i druga neurološka stanja kao što je žarišna distonija (Guptill i Zaza, 2010).

Nadalje, u članku „*There is a lot to just sitting or standing*” opisano je da je držanje za klavirom aktivna stvar. U držanju sudjeluje velik broj jednostavnih živčanih refleksa koji, u trenutnoj fazi evolucije, još uvijek nisu savršeno razvijeni. Zbog toga, držanje treba pomoć. Da bi to postigli trebali bi se dovoljno kretati i jačati mišiće uz kičmeni stup kako bi si olakšali višesatno sjedenje za klavirom (Laird, 1928).

Smatram nedostatkom da na Akademiji nije u većoj mjeri prisutno informiranje studenata o važnosti tjele vježbe. Potrebno je obratiti ogromnu pažnju tim tematikama jer su danas više nego ikad prisutne profesionalne ozljede, puno više se traži pomoć ortopeda i fizioterapeuta za nešto što bi možda (da su na vrijeme informirani), studenti mogli prevenirati sami. Do ozljeda primjerice dolazi zbog krivog načina sviranja, previše sviranja bez odmora, stresa u samom tijelu pri sviranju, krivog načina samog vježbanja i mnogih drugih razloga. Bilo bi korisno naučiti različite načine istezanja i vježbanja, kako bi ojačali mišiće leđa i ruku kao najbitnijih dijelova tijela pri sviranju klavira. Veliki broj poznatih pijanista bavi se različitim sportovima za jačanje mišića kod vježbanja. Najpopularniji među tim sportovima su plivanje i joga. Oba sporta imaju jak utjecaj na mišiće u leđima i ne samo da ih opuštaju od nategnuća, nego ih i ojačavaju.

4.3. Solistička ili pedagoška karijera

Nakon završenog studija klavira, postoji više mogućnosti zaposlenja u Hrvatskoj ili u inozemstvu. Slobodnih radnih mjesta u glazbi uvijek ima dovoljno zahvaljujući mnogim glazbenim školama. U Zagrebu, koji ima svoje prednosti kao glavni grad Hrvatske izbor je sigurno velik. Zahvaljujući promjenama u povijesti Muzičke Akademije današnji sistem nudi svim studentima instrumentalističkih studija, pa tako i klavira pridobivanje pedagoške diplome.

4.3.1. Poučavanje

Učitelj klavira oduvijek je bilo najtraženije i najpopularnije zanimanje u pijanističkom svijetu. Već i ranije kada se nije radilo o stalnom zaposlenju, nego o privatnoj poduci, biti učiteljem klavira bilo je uvijek traženo a vjerojatno i relativno adekvatno plaćeno zanimanje jer je veliki broj umjetnika od toga živio. S mnogim glazbenim školama u Hrvatskoj, a još brojnijim učenicima koji se svake godine upisuju u glazbene škole, prirodno je da je to prvi posao o kojem svaki diplomirani student klavira misli nakon završenog školovanja.

Osnovnih škola u Zagrebu ima mnogo, postoji sveukupno šest javnih glazbenih škola te tri privatne. Među najpoznatije glazbene škole zasigurno spadaju Glazbena škola Vatroslava Lisinskog, Glazbena škola Pavla Markovca te Glazbeno učilište Elly Bašić, koje danas imaju i najveći broj profesora klavira, dakle i ogroman broj učenika klavira. Ostale, ne manje važne škole u Zagrebu su Osnovna glazbena škola Ivana Zajca, Glazbena škola Zlatka Grgoševića, Glazbena škola Blagoja Berse. Tu su još i privatne škole, Glazbena škola Bonar, Iva Kuprešak i glazbena škola Brkanović, koje također bilježe znatan porast učenika klavira.

4.3.2. Korepeticija

Svojevrsna alternativa poučavanju u glazbenim školama također postoji i zove se korepeticija. Pijanisti koji su se bavili korepeticijom postoje već odavno, kad klavir još nije bio solistički instrument i koristilo ga se za pratnju glasa. Vremenom se to proširilo na pratnju instrumenata te i pratnju plesača. Takav posao nekad zahtijeva i poučavanje kada se radi o individualnim satovima s učenikom, ali većinom se radi o pripremama za nastupe, audicije i natjecanja.

4.3.3. Profesionalno sviranje

Biti koncertni pijanist san je velikog broja učenika i studenata, no malo tko to i postigne. Zbog mnoštva pijanista u svijetu konkurencija je velika. Pijanisti, koje najčešće vidamo po velikim platnima i čujemo u još većim dvoranama su Grigory

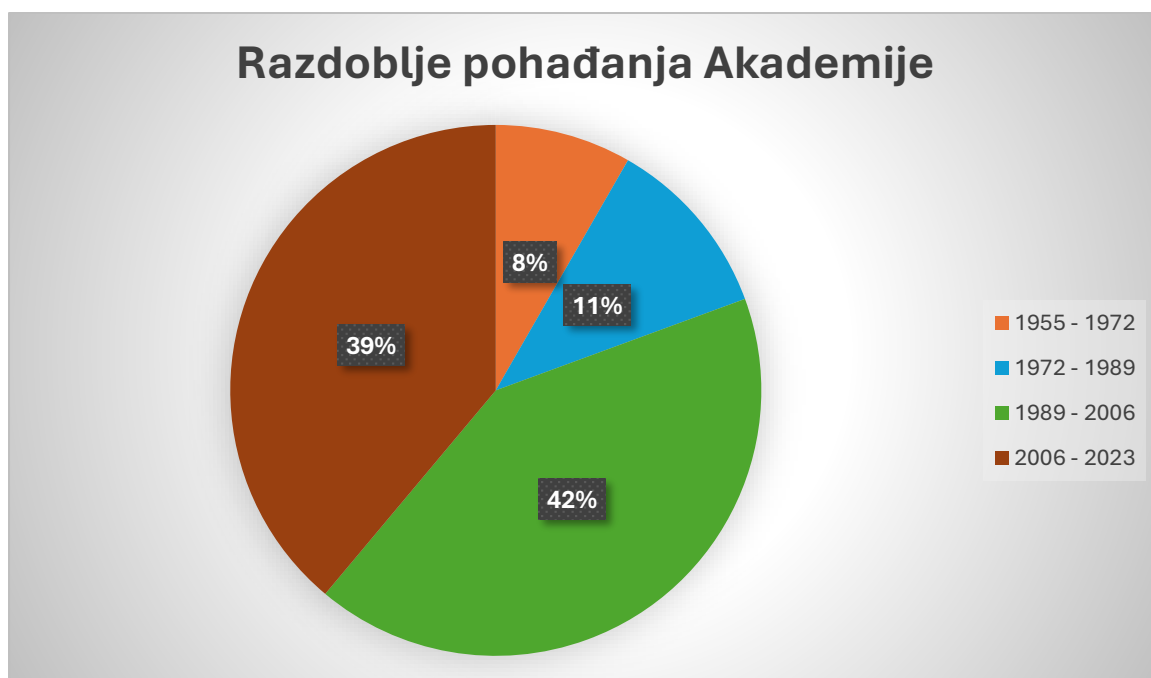
Sokolov, Marta Argerich, Jevgenij Kissin, Murray Perahia, Yuja Wang, Daniil Trifonov i mnogi drugi. U Hrvatskoj također postoje velika imena među pijanistima kao naprimjer Vladimir Krpan, Ivo Pogorelić, a u mlađoj generaciji prema tome stasaju Aljoša Jurinić, Lovre Marušić, Ivan Krpan...

No načini sviranja pred publikom mogu biti različiti. Osim solističkih nastupa česti su nastupi u komornim ansamblima, u duu te sviranje u orkestru. Razlikuju se u programima i posvećenosti poslu. Logično je da će pijanist za solistički nastup morati više vremena posvetiti svojoj svirci dok će pijanist u orkestru za svoj udio u orkestralnoj partituri trebati daleko manje vremena. U komornom ansamblu potrebno je odvojiti vrijeme za koordinaciju proba sa drugim glazbenicima dok je sviranje u duo ansamblu nešto lakše iskoordinirati.

5 . Anketa

Cilj ankete bio je otkriti kako je izgledalo studiranje na klavirskom odjelu Muzičke akademije u Zagrebu iz studentskog kuta gledanja. Pitanja su postavljena kronološki kako bi razumijevanje ankete i prisjećanje na godine studija bilo lakše. Prikazat će gdje su primjetljive sličnosti u generacijama i gdje razlike te što se sve mijenjalo da je došlo do tih razlika. Anketu sam analizirala tako da sam ispitanike podijelila u četiri dobne skupine po 17 godina. Primarni plan bio je da u svakoj dobnoj skupini bude po devet ispitanika s različitim zanimanjima. Tako bih dobila najadekvatniju analizu, koja bi pokazala kako je studij izgledao u svakoj od tih četiri generacija za studente. Anketa je provedena tijekom rujna 2024. godine, a bilo je uključeno 36 ispitanika. Više ispitanika bilo je pripadnika mlađih generacija nego starijih. Prva dobna skupina sadrži troje ispitanika, a odnosi se na razdoblje studiranja od 1955. do 1972. godine. Druga skupina, koja se odnosi na godine studiranja od 1972. do 1989. sadrži četiri ispitanika. Nadala sam se malo većem broju u ove dvije dobne skupine ali sam zaključila da zbog kvalitete njihovih odgovora, koji su bili usklađeni te jasni, dobivam dovoljno dobar okvir za usporedbu s mlađim generacijama, gdje su mišljenja više osobna a manje generacijska. Najviše ispitanika sadrži treća dobna skupina čiji su ispitanici studirali od 1989. godine do 2006., kojih je čak 15. Zadnja skupina obuhvaća godine od 2006. do 2023., i ta skupina sadrži 14 ispitanika.

Od 36 ispitanika koji su odgovorili na anketu, 22 ih se izrazilo kao pripadnici muškog spola a 14 kao pripadnice ženskog spola. Također, moguće je napraviti podjelu na zanimanja kojima se ispitanici bave. Ovdje treba napomenuti da su neki od ispitanika obavljali i dvije vrste posla odjednom na primjer profesor na Akademiji te umjetnički suradnik ili umjetnički suradnik i profesionalni pijanist. Najviše je profesora klavira, njih 29, od toga 18 profesora u glazbenoj školi i 11 profesora na Akademiji. Šestero njih bavi se umjetničkom suradnjom ili korepeticijom. Četvero ispitanika smatraju se profesionalnim pijanistima i samo je jedan asistent na Akademiji. Ostali odgovori, koji su bili individualni su: dirigent, diplomirani pijanist (odnosno nezaposlen) te ravnatelj glazbene škole.

Graf 1. Grafički prikaz odgovora na pitanje „Označite razdoblje u kojem ste pohađali studij na Muzičkoj akademiji u Zagrebu.”

Sva pitanja bila su obavezna osim pitanja koja su se odnosila na studij u inozemstvu i tri pitanja na kraju, gdje se spominje kurikulum te odnos s profesorom nakon završetka Akademije. Za potrebe razumijevanja ovog rada napominjem da ću se obraćati ispitanicima po generacijama. Najstarija generacija, koja obuhvaća ispitanike koji su studirali od godine 1955. do 1972., bit će nazvana prvim razdobljem a najmlađa, koja obuhvaća ispitanike koji su studirali od 2006. do 2023. godine bit će nazvana četvrtim razdobljem.

1. S kojom ocjenom biste ocijenili težinu programa na Vašem prijemnom ispitu?

1 (lagano) – 5 (zahtjevno)

Težina programa po odgovoru većine od ispitanika bila je zahtjevna. Ukupno njih 19 označilo je odgovor 5, a 11 ih je označilo odgovor 4. Odgovor 1 odabrala su dva ispitanika muškog spola iz prvog i drugog razdoblja. To može značiti dvije stvari: ili je njima osobno program bio lakši ili je njihovoj generaciji generalno program prijemnog

ispita bio lakši. Nakon uvida u odgovore zaključila sam da je vjerojatno u prvom razdoblju bio program nešto lakši ali u drugom razdoblju gdje su ispitanici označili isto pitanje s odgovorima 4 ili 5, dakle zahtjevno, došlo je do osobnog iskustva a ne generacijskog. Odgovor 3 označili su ispitanici trećeg i četvrtog razdoblja.

2. S kojom ocjenom biste ocijenili svoju izvedbu na prijemnom ispitu?

1 (loše) – 5 (izvrsno)

Izvedba je također u većini bila ocijenjena s 4 ili 5. Nitko nije označio 1 i samo je jedna osoba označila odgovor 2. Ta ista osoba je označila činjenicu da nije očekivala da će biti primljena na fakultet, a njezini kasniji odgovori pokazuju da je u narednim godinama napredovala. Dvije osobe označile su odgovor 3, od toga jedna osoba iz četvrtog razdoblja i jedna iz trećeg. Jedan od njih označio je kasnije da je mislio da će položiti prijemni, a drugi da neće.

3. S kojom ocjenom biste ocijenili težinu Vašeg programa na ispitu prve godine studija?

1 (lagano) – 5 (zahtjevno)

Težina programa na prvoj godini dobila je najviše odgovora 5, a uvid u odgovore otkriva da je nivo ostalih odgovora pao u usporedbi sa prvim pitanjem o prijemnom ispitu. Čak su tri osobe smanjile težinu od prvog pitanja, gdje su označile odgovor 5, na sad 2 ili 3. Većina ispitanika odabrala je isti odgovor kao na prvom pitanju ili ga je smanjila. Samo su dvije osobe povećale ocjenu iz prvog pitanja s odgovorom 1 na sad 2 (osobe iz prvog i drugog razdoblja), i dvije osobe iz tad 4 na sad 5 (osobe iz trećeg i četvrtog razdoblja).

4. S kojom ocjenom biste ocijenili svoju izvedbu na ispitu na prvoj godini studija?

1 (loše) – 5 (izvrsno)

Zadnje u nizu takvih pitanja daje jako pozitivne rezultate. Nitko nije ocijenio svoju izvedbu s 1 ili 2 ali se je broj odgovora 3 udvostručio. Na kraju su odgovori 4 i 5 imali isti broj odgovora, a to je 16. Zanimljivo je da se s uvidom u odgovore vidi da je sedam ispitanika iz trećeg i četvrtog razdoblja smanjilo ocjenu svoje izvedbe sa 5 na 4, a četvero ispitanika iz prvog i drugog razdoblja povećalo je ocjenu sa 4 na 5.

5. Jeste li očekivali da ćete položiti prijemni ispit?

Odgovor da ili ne.

Za ovo pitanje mi je iznenađujuće koliko je ispitanika označilo da su znali da će proći prijemni ispit, točnije 30 od 36 ispitanika. Tu bi se mogla preispitati njihova spremnost, dobra izvedba, loša konkurencija ili slične okolnosti u koje nažalost ovaj rad ne ulazi. Detaljnije ću objasniti moje sumnje za ispitanike, koji su odgovor označili s „ne” iz toga što mi nudi anketa. Za taj odgovor odlučilo se pet osoba ženskog spola i jedna osoba muškog spola, svi iz trećeg ili četvrtog razdoblja. Tri ispitanika označila su svoju izvedbu s 2, 3 i 4, što se može razumjeti kao nezadovoljstvo kod izvedbe, što je vjerojatno i dovelo do takvog odgovora. Međutim preostala tri ispitanika označila su izvedbu s 5. Jedan od njih označio je težinu programa s 3, što se može objasniti kako je mislio da ima premalo zahtjevan program za uspješno polaganje prijemnog ispita. No druga dva ispitanika možda imaju nisko samopouzdanje jer svi ostali njihovi odgovori ukazuju na to da bi prijemne ispite mogli položiti.

6. Jeste li polagali prijemni ispit i izvan Zagreba? Ako da, gdje?

Ovo pitanje bilo je više informativno nego statističko. Svrha je bila saznati gdje se sve polagalo prijemne ispite izvan Zagreba i postoje li podudaranja u tome gdje se polažu prijemni ispiti danas. No rezultati su bili iznenađujući jer su pokazali da ispitanici prvog i drugog razdoblja uopće nisu odlazili na prijemne ispite izvan

Zagreba. Kada se u obzir uzme da u to vrijeme nije bilo takvih mogućnosti putovanja kao danas, to može biti logično objašnjenje. Ispitanici trećeg razdoblja odlazili su u udaljenije države, kao što su na primjer Poljska, Engleska, Beč i SAD, ali većinom tek nakon studija. Najmlađa generacija odlazila je na prijemne ispite u susjedne gradove i države kao na primjer u Ljubljanu, Osijek i Split.

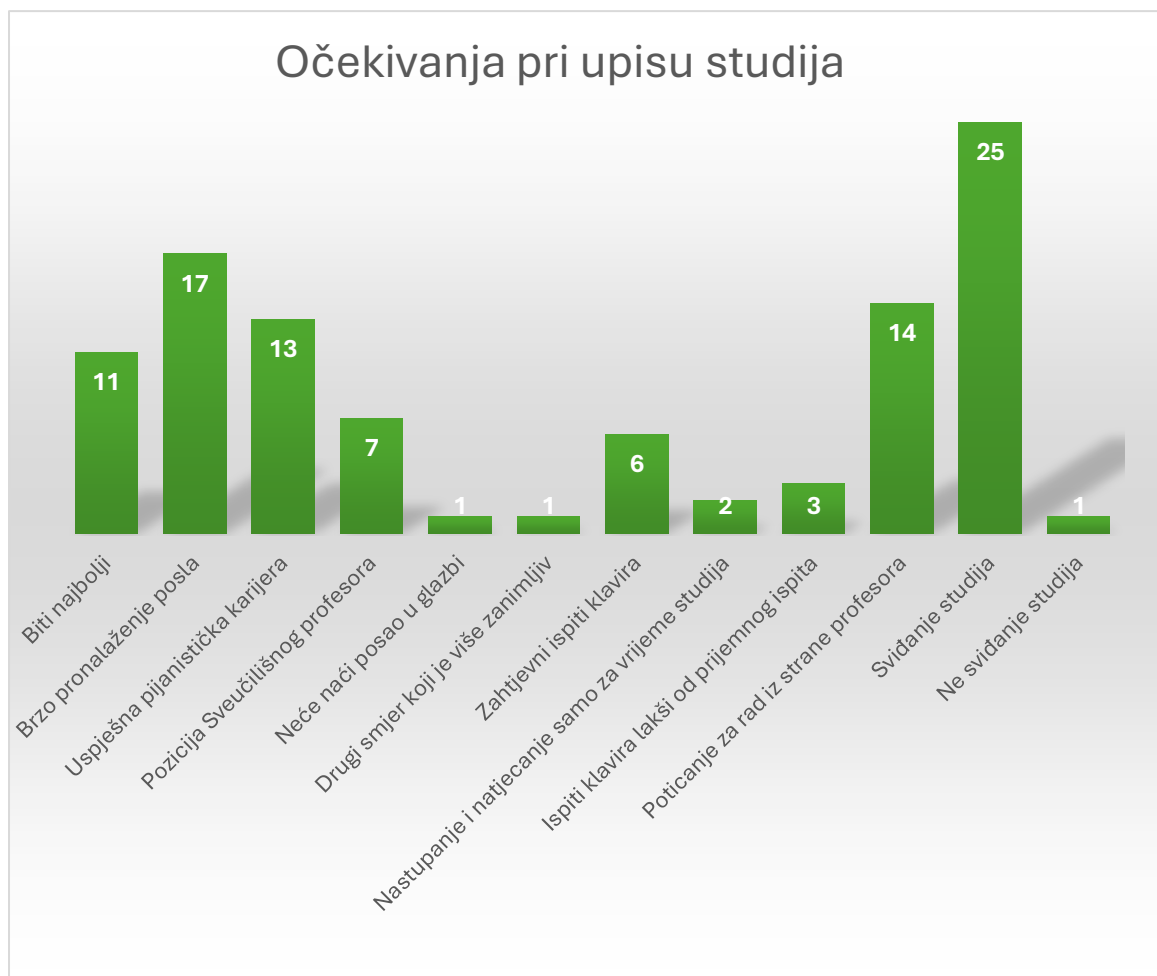
7. Jeste li položili neki prijemni ispit izvan Zagreba? Ako da, zašto ste se odlučili upisati na studij u Zagrebu?

Najčešći odgovor bio je zbog pedagoga/profesora. Razlozi koji su još bili navedeni su kvaliteta studija u Zagrebu, bolji ugled fakulteta, opsežniji i kvalitetniji projekti itd.

8. Odaberite tvrdnje koje se odnose na vaša očekivanja pri upisu studija. Možete ih odabrati više.

Jako sam zadovoljna vidjeti da su sve negativne tvrdnje bile na dnu ljestvice. Jedan ispitanik označio je tvrdnju „Mislio/mislila sam da ću na Akademiji otkriti smjer koji me više zanima od klavira”. Mislila sam da će se s ovom tvrdnjom više slagati mlađa generacija, jer živimo u takvom razdoblju gdje se može studirati na više smjerova odjednom i kad su informacije o svemu lako dostupne. No jedini ispitanik koji je to označio je iz prve dobne skupine. Ta se osoba na kraju ostala baviti klavirom dok su neki ostali ispitanici našli drugi posao. Također, jedna je osoba označila tvrdnju „Nisam mislio/mislila da ću naći posao u glazbi” a ipak je postala vrlo uspješna u svom radu u glazbi. Još jedna tvrdnja koja je dobila samo jedan glas bila je „Mislio/mislila sam da se mi studij neće svidjeti”, no ta je osoba kasnije označila i da ne bi opet upisala Akademiju pa izgleda da je njeno očekivanje bilo točno. Dvije osobe mislile su da će nastupati ili natjecati se samo tijekom studija. Ako ovo tvrdnju usporedim s pitanjima 14 i 15 može se vidjeti da je većina mišljenja kako nastupa i natjecanja nije bilo mnogo. Sljedeća tvrdnja, koja je imala samo tri glasa, bila je „Mislio/mislila sam da će ispiti klavira biti lakši od prijemnog ispita”. To je tvrdnja koja se širi Akademijom već neko vrijeme, pa sam tako mislila da će ju označiti više ispitanika mlađih razdoblja. Označila ju je jedna osoba trećeg razdoblja te dvije četvrtog. Šestero ispitanika označilo je tvrdnju „Mislio/mislila sam da će ispiti

klavira biti jako zahtjevni". Iznenađujuće je da je toliko malo ljudi označilo ovu tvrdnju, a prethodnu samo troje. Po rezultatima prvih pitanja prijemni ispit i ispit prve godine smatrali su se zahtjevnima. Sedam ispitanika muškog spola mislilo je da će napredovati do pozicije sveučilišnog profesora. Od toga je danas četiri profesora na Akademiji, a ostali imaju drugačije profesije, čak i izvan pedagoškog rada. Tvrdnju „Mislio/mislila sam da ću biti među najboljima” označilo je jedanaest ispitanika. Osmero od njih je muškog spola i tri su ženskog. Četvero ih danas radi u glazbenoj školi a dva su korepetitora. Svi su iz različitih razdoblja. Trinaest ispitanika mislilo je da će uspjeti ostvariti uspješnu pijanističku karijeru, a samo je njih četvero označilo da su danas profesionalni pijanisti odnosno da se bave sviranjem.

Graf 2. Grafički prikaz odgovora na pitanje „Odaberite tvrdnje koje se odnose na vaša očekivanja pri upisu studija.”

Četrnaest osoba označilo je tvrdnju „Mislio/mislila sam da će me profesor poticati na sudjelovanje na natjecanjima i koncertima”. Deseto pitanje kasnije pokazuje da je u većini slučajeva tako i bilo. Tvrdnju „Mislio/mislila sam da ću nakon fakulteta odmah naći posao” označilo je sedamnaest osoba i kasniji rezultati pokazuju da svi osim troje ispitanika i jesu odmah našli posao. No sve tri osobe koje nisu odmah našle posao ovu rečenicu nisu niti označile. Kao zadnja tvrdnja s najviše odabranih glasova, bila je „Mislio/mislila sam da će mi se studij svidjeti”. S izuzetkom jedne osobe, koja je označila da to nije mislila, te ostalih deset, koji očito o tome nisu imali mišljenje, rezultat je veoma pozitivan.

Sve tvrdnje koje su dobile više od deset kvačica jako su pozitivne te se ih čak može smatrati idealističnim. Od toga da je čak jedanaest ispitanika mislilo da će biti među najboljima što pokazuje visoko samopouzdanje, pa do vjerovanja u profesore da će biti uključeni u rad studenta, pokazuje da čak i prije početka studija svi imaju jako dobro mišljenje o ovoj ustanovi te o mogućnosti napretka u njoj.

9. Svaka godina fakulteta mi je bila lakša.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Ovo pitanje imalo je najviše odgovora 3. Nakon detaljnog uvida u rezultate zaključila sam da ispitanici imaju vrlo subjektivno mišljenje oko tog pitanja pa se od odgovora teško može napraviti analiza po razdobljima.

10. Za vrijeme studija profesor me jako motivirao i poticao za rad.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Analiza ovog odgovora je jasna, jer je čak 24 ispitanika od 36 njih označilo odgovor 5. Jako je bitno da se profesor uz svoju prvobitnu zadaću poučavanja i na neki način psihološki uključuje u studentov rad jer i to pomaže njegovom napretku te vjerovanju u sebe. Od osoba koje nisu označile odgovor 5 su jedna osoba muškog spola, koji je označio odgovor 1, tri osobe različitog spola i razdoblja koje su označile

2, te dvije osobe koje su označile odgovor 3. Još je šest osoba označilo odgovor 4, koji smatram isto pozitivnim kao i odgovor 5.

11. Radili smo i van planiranog vremena rada.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Ovo pitanje, također vezano uz profesore, se naravno ne smatra potencijalnom kritikom profesorima, već naprotiv - pohvalom za sve, koji su svoje slobodno vrijeme posvećivali studentima. Svaki profesor ima fiksnu satnicu te je plaćen za određeno radno vrijeme i ne očekuje se od njega da radi prekovremeno. Odgovori su zadovoljavajući jer se vidi da se kroz generacije ta navika nije promijenila. Profesori su većinom spremni dodatno raditi sa studentima za koje misle da to zaslužuju te s onima kojima je to potrebno. Odgovor 5 označilo je 25 od 36 svih ispitanika. Tri osobe različitih razdoblja, zaposlenja i spola označile su odgovor 1 što ukazuje na to da je situacija bila individualna i da se uvijek nađe student, koji takav tretman nije imao. Ostalih osam ispitanika označilo je odgovore 3 i 4.

12. Napravili smo više programa nego što je propisano u planu i programu.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Kod ove tvrdnje 14 je ispitanika označilo odgovor 5 te deset odgovor 4. Nakon detaljnog uvida u odgovore 1, 2 i 3 kod ove tvrdnje, primijetila sam da su najviše taj odgovor označavale osobe trećeg i četvrtog razdoblja. Međutim sve osobe prvog i drugog razdoblja označile su ovu tvrdnju s 4 ili 5. To ukazuje na smanjenje kvantitete rada. Nekad se puno više radilo na količini završenog programa. Danas se većinom radi samo program koji je obavezan za ispite i kolokvije.

13. Mogli smo vježbati koliko smo htjeli.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Ovo pitanje nastalo je kao prvo u ovoj anketi, i od njega je ideja o anketi i započela. Veliki dio studija klavira usko je povezan s mogućnostima vježbanja te mi se pitanje činilo bitnim za diskusiju. Većina ispitanika odabrala je odgovor 5. Po generacijama su ispitanici prvog razdoblja najviše odgovora dali za 5, ispitanici drugog i trećeg razdoblja imaju medijane odgovora 4, a ispitanici četvrtog razdoblja imaju medijane 3. Kao što se vidi iz navedenog, postupno se kroz godine situacija mogućnosti vježbanja pogoršala, ne još do granice gdje se vježbati ne može ali se svakako smanjila. To ne mora nužno biti povezano s lošom organizacijom vježbanja i pomanjkanja soba, odgovor može biti i u porastu studenata klavira, jer oni i najviše koriste vježbaone zbog samog instrumenta kojeg nemaju svi kod kuće.

14. Imali smo veliki broj nastupa godišnje.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Ova tvrdnja dobila je najviše odgovora 3. Situacija nastupanja poboljšala se od prvog razdoblja do danas. Ranije u diplomskom radu spominjem da su nekad mogućnost nastupanja imali samo najbolji studenti, što bi značilo da ostali nisu nastupali. To potvrđuje i raznovrsnost odgovora ispitanika prvog i drugog razdoblja na ovo pitanje, jer su označavali odgovore od 1 do 5. Ispitanici trećeg razdoblja kretali su se većinom oko 3 a ti iz četvrtog razdoblja oko odgovora 4.

15. Za vrijeme studija sudjelovao/sudjelovala sam na natjecanjima češće nego što sam planirao/planirala.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Rezultati ovoga pitanja pokazuju da nitko nije previše sudjelovao na natjecanjima za vrijeme studija, izuzev samo vrlo uspješnih studenata. Ispitanici prvog razdoblja odgovarali su na ovo pitanje sa odgovorima od 1 do 3 a ispitanici drugog razdoblja od 1 do 5. Najviše ispitanika trećeg razdoblja odabralo je odgovor 3, a ispitanici četvrtog razdoblja u većini su se odlučili za odgovor 1 i 2 s nekim iznimkama.

16. Moj profesor je jako pripomogao u organizaciji mojih nastupa i natjecanja.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Ovdje se većina ispitanika izjasnila za odgovore 4 i 5. Troje ispitanika različitih dobnih skupina označilo je odgovor 1 i također troje različitih dobnih skupina odgovor 2. Pet ih je odabralo odgovor 3. Profesori su očito kroz sve generacije i na taj način pružali podršku te i tako pomagali usmjeravati mlade pijaniste prema pozornicama i natjecanjima.

17. Bio/bila sam zadovoljan/zadovoljna sa svojim napretkom u sviranju klavira.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Većina ispitanika odabrala je odgovor 4 ili 5, sveukupno 29 od 36 osoba. Nekoliko ispitanika odabralo je također odgovore 1 i 2, ukupno njih četvero. Ostaju tri osobe koje su označile odgovor 3. Može se zaključiti da je većina ispitanika napredovala na studiju te da se to kroz različite generacije nije posebno mijenjalo.

18. Priprema diplome je bio najteži dio mog studija.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Mišljenja sam da je diploma veliki korak za svakog studenta te da se može smatrati kao potencijalno najteži dio studija. No ispitanici bili su podijeljenih mišljenja. Sveukupno 22 ispitanika označilo je odgovore 4 i 5. Odgovor 1 označile su dvije osobe i obje su dio prvog razdoblja. Odgovor 2 označilo je pet osoba u većini ispitanici trećeg razdoblja. Ostalih sedam ispitanika označilo je odgovor 3.

19. Bojao/bojala sam se završetka studija.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Većina ispitanika, ukupno njih 22 od 36 nije se bojala završetka studija te su označili odgovor 1 i 2. S izuzetkom jedne osobe prvog razdoblja završetka studija bojale su se većinom osobe ženskog spola i razdoblja 3 ili 4. Takav rezultat može biti posljedica straha od izbora, od toga da nisu još sve naučili ili da nisu u dovoljnoj mjeri iskoristili vrijeme na studiju.

20. Znao/znala sam točno što želim raditi nakon diplome.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Mnogo ispitanika znalo je što želi raditi nakon diplome ali i dalje 16 njih nije znalo ili se još nije bilo odlučilo. Od ovih koji nisu znali šestero njih označilo je odgovor 1, troje odgovor 2, te sedmero odgovor 3. Ispitanici koji su znali čime će se baviti u životu uglavnom su danas profesori u glazbenim školama s izuzetkom par profesora na Akademiji.

21. Na kraju fakulteta sam imala bolje samopouzdanje nego na početku.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Jako bitno pitanje je kako se studenti osjećaju na studiju. Odgovori prikazuju da se kod 24 od 36 osoba samopouzdanje za vrijeme studija ispravilo. To može značiti da su više vjerovali u svoje mogućnosti te da je okolina na Akademiji djelovala pozitivno na njih. Pet ispitanika označilo je odgovore 1 ili 2, a tih je najviše iz trećeg razdoblja. Sedam osoba označilo je odgovor 3 što tumačim da im je samopouzdanje ostalo na istom nivou.

22. Za diplomski ispit sam se osjećao/osjećala sigurno i spremno.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Većina ispitanika osjećala se spremno za diplomski ispit. Čak je 28 osoba označilo odgovore 4 ili 5. Od toga su svi iz prvog ili drugog razdoblja označili da su bili spremni. Četiri osobe označile su odgovore 1 ili 2 a to su bile većinom osobe muškog spola.

23. Nakon završetka studija na Akademiji sam jako brzo i bez velikih poteškoća pronašao/pronašla posao.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Samo su tri ispitanika od njih 36 imali probleme s pronalaženjem posla, a od te tri osobe, dvije danas rade na Akademiji. Ostali su svi označavali odgovore 4 i 5, no odgovor 5 označilo je 27 ispitanika.

24. Moj prvi posao nakon Akademije bio je to što sam očekivao/očekivala.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Ova tvrdnja imala je različite odgovore. Ako analiziram odgovore vidi se da je više ispitanika znalo što bi htjeli raditi - tako je označilo sveukupno 19 od 36 ispitanika. Pojasnit ću odgovore 1 i 2.

Odgovor 1 označilo je petero ispitanika, od toga dvije osobe muškog spola i tri ženskog, dvoje od njih su ispitanici četvrtog razdoblja a tri iz trećeg razdoblja. Dvoje su korepetitori, tri su profesori u školi ili na Akademiji. Dvije osobe od pet znale su što žele raditi (jedan od njih htio je biti profesor na Akademiji ili imati karijeru ali je sada korepetitor, a druga osoba nije definirala što želi).

Odgovor 2 odabralo je šest osoba od toga dvije osobe ženskog spola i četiri muškog spola, jedan je ispitanik drugog razdoblja, tri su iz trećeg razdoblja a dva iz četvrtog. Dvoje od njih su profesori u glazbenoj školi, dva ispitanika su profesori na Akademiji, a dvije osobe rade nešto drugo izvan navedenih opcija. Uzimam u obzir i to da svoj prvi posao nisu definirali nego su naveli samo trenutni posao. Od dva profesora na Akademiji jedan nije mislio da će imati željeni posao, a drugi je (ali je očito tu poziciju kasnije postigao). Jedna profesorica u glazbenoj školi znala je što želi raditi, ali to nije bio njezin prvi posao. Budući da pripada trećem razdoblju vjerojatno ga je imala vremena promijeniti. Druga profesorica u glazbenoj školi iz četvrtog razdoblja nije znala što želi raditi. Također, jedan ispitanik iz drugog razdoblja označio je da nije znao da će raditi posao koji radi.

25. Nakon Akademije osjećao/osjećala sam potrebu da otputujem iz Zagreba i nastavim školovanje u inozemstvu.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Većina ispitanika označilo je da nije osjećalo potrebu otići iz Zagreba. Sedam ih je odgovorilo s 3, a ti koji su označili da jesu osjetili potrebu bili su u većini muškog

spola, tj. od trinaest ispitanika samo su tri ispitanice ženskog spola označile odgovor 5. Zanimljivo je da su dvoje od tri ispitanika iz prvog razdoblja označili taj odgovor.

26. Studij u inozemstvu mi je više odgovarao nego studij u Zagrebu.

1 (nikako se ne slažem) – 5 (u potpunosti se slažem)

Na ovo pitanje odgovorilo je samo 26 od 36 ispitanika. Većina ispitanika označilo je odgovor 1 ili 3. Samo je šest ispitanika bilo zadovoljno sa studijem u inozemstvu, od toga pet osoba muškog spola i jedna osoba ženskog spola, svi iz različitih razdoblja. Mislim da tvrdnja nije bila najbolje razumljiva i da su ispitanici možda označavali odgovore 1 i 3 i kad nisu bili u inozemstvu te nisu imali tog iskustva. No, od trinaest ispitanika, koji su htjeli otići u inozemstvo, šest ih je označilo da su bili zadovoljni.

27. Ako biste opet birali, bi li odabrali Muzičku akademiju u Zagrebu za studij?

Odgovor da ili ne.

Ovu tvrdnju označilo je s „da“ 25 od 36 ispitanika. Od jedanaest ispitanika, koji su ostali nezadovoljni, je osam osoba muškog spola i tri ženskog, najviše od njih iz drugog i trećeg razdoblja.

28. Mislite li da ste se mogli više potruditi za vrijeme studija?

Odgovor da ili ne.

Od svih 36 ispitanika 21 njih misli da su se mogli više potruditi za vrijeme studija. Šest ispitanika koji su odabrali odgovor „ne“, danas su profesori na Akademiji.

29. Ako bi mogli neke od današnjih predmeta imati za vrijeme svojeg studija bi li ih dodali? Ako da koje?

Odgovori bili su različiti i nabrojano je mnogo predmeta. Klavirski praktikum, korepeticija plesa, harmonija te harmonija na klaviru, kompozicija, povijest instrumenata s tipkama, a onda još bolja i kvalitetnija pedagoška praksa i bolji solfeggio. Bilo je spomenuto još da se nekad nije moglo studirati paralelno na dva odjela te da danas postoji mogućnost odabira više stranih jezika. Naravno tu je bilo i mnogo odgovora „ne“ ili „ne znam“.

30. Ako bi mogli neke od vaših predmeta koji nisu više u planu i programu danas vratiti bi li ih vratili? Ako da koje?

Ponavljali su se slični predmeti kao u prošlom pitanju naprimjer harmonija na klaviru, kompozicija, korepeticija, a onda još više predmeta povezano s komornom glazbom te čitanje s lista. Bio je i odgovor da su svi predmeti današnjeg kurikulumu već bili u programu, što se odnosilo na ispitanike iz mlađe generacije.

31. Jeste li se nakon Akademije ikad vidjeli/čuli se s profesorom/profesoricom? Ako da iz kojih razloga?

Odgovori su bili u većini afirmativni, ispitanici su ostali u kontaktu sa svojim profesorima zbog mnogo razloga. Od toga najčešći odgovori bili su prijateljstvo ili zbog umjetničkih savjeta. No tu su bili još odgovori „iz profesionalnih razloga“ i „privatno“. Može se zaključiti da je profesor glavnog predmeta veliki dio studentovog života i da je većina imala pozitivno iskustvo odnosa s profesorom te da su htjeli ostati u kontaktu i nakon studija.

5.1. Rezultati istraživanja

Rezultati ankete pokazuju da je dolazilo do bitnih promjena kroz generacije ali su neke stvari i dalje ostale iste. U nastavku ću samo u kratko objasniti očite promjene. Mislim da je najbolje da za potrebe šire slike ovdje spojim četiri generacije u dvije. Prva će obuhvatiti prvo i drugo razdoblje, a druga treće i četvrto.

Ako najprije obratim pažnju na prvu generaciju može se zaključiti da su ispitanici naspram ostalima većinom bili sigurniji u svoju izvedbu te u svoje sposobnosti, ali su i najmanje putovali izvan Hrvatske. Bili su mišljenja da će im se studij svidjeti i da će brzo pronaći dobar posao. Zanimljivo je vidjeti također da im prijemni ispit nije predstavljao takav problem kao ostalima, međutim izjasnili su se da su kasnije godine bile zahtjevnije. Slagali su se o tom da su mogli puno vježbati te da su napravili više programa nego što je bilo propisano. Na kraju Akademije su većinom imali bolje samopouzdanje te su se za diplomski ispit osjećali sigurno. Također, bez poteškoća su pronašli posao i to uglavnom onaj koji su i očekivali. Druga generacija, za razliku od prve, mišljenja je da su prijemni ispit i ispit prve godine bili zahtjevni. Općenito se može zaključiti da su bili više zadovoljni sa svojim sviranjem na prijemnim ispitu nego kasnije na studiju. Izlazili su na prijemne ispite i na druge akademije, prije i nakon studija u Zagrebu. Jako se primjećuje da se u toj drugoj generaciji radilo manje programa po godini, odnosno samo ono što su zahtijevali ispiti na studiju. Također se moglo manje vježbati. Poboljšala se situacija nastupanja kroz godine, danas tih mogućnosti ima puno više nego nekad, što je pozitivno za studente.

Također, ako se raspodijele odgovori između muškog i ženskog spola, primjetna je veća samouvjerenost kod ispitanika muškog spola. Puno više njih označavalo je tvrdnje kako su mislili da će biti među najboljima i da će imati jako dobre pozicije na poslu. S druge strane, veliki broj osoba ženskog spola označilo je da nisu očekivale da će položiti prijemni ispit. Završetka studija u većini su se bojale osobe ženskog spola. Ispitanici muškog spola su se u većini osjećali manje spremnima za diplomski ispit i više njih osjećalo je potrebu da ode iz Zagreba nakon studija. Rezultati pokazuju da ispitanici muškog spola, koji su ispunjavali ovu anketu, pokazuju manje zadovoljstvo studijem na Akademiji.

6. Zaključak

Sa završetkom ovog rada može se zaključiti nekoliko stvari. Rezultati ankete pokazuju da je u nekim segmentima potrebno još ispravljanja i rada a u nekima ima prostora za poboljšanje. Ako elaboriram, kurikulum na klavirskom odsjeku na dobrom je putu, iako bi ga, u nadolazećim godinama bilo potrebno u nekim segmentima usavršavati zbog novih izazova, tržišta, razlika u generacijama i samim mogućnostima studenata. Rezultati ankete pokazali su da ne postoje samo razlike u mišljenjima među različitim generacijama već i među spolovima. Znakovito je da većina muških ispitanika nije bila zadovoljna studijem. Isto tako ženski ispitanici pokazali su da trebaju više poticanja i motivacije kako bi mogli vjerovati u svoje sposobnosti, koje su itekako prisutne.

Odnos, koji je i do sada bio prisutan među studentima i profesorima, iznimno pozitivno utječe na rad studenata te njihovu motivaciju. Studentske godine bit će na određen način uvijek naporene i za svakog studenta iznimno je bitno imati mentora, koji ga može voditi kroz sve izazove. U pozivu kao što je glazba uvijek treba tražiti nove mogućnosti, kontinuirano se informirati i obrazovati, biti znatiželjan i uvijek istraživati.

7. Literatura

1. Eigeldinger, J. J. (1986). *Chopin: pianist and teacher: as seen by his pupils*. Cambridge: Cambridge University press.
2. Georgieva Atanasova, Z. (2021). *One-handed piano compositions and injury awareness: History, study of selected works and mindful practice*. London: Lexington Books. Preuzeto s <https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=M8FFEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=pianist+surgeries+in+the+past&ots> (Datum pristupa: 27. studeni 2024).
3. Guptill, C.; Zaza, C. (2010). Injury Prevention: What Music Teachers Can Do. *Music Educators Journal*, 96(4), 28–34. JSTOR. Preuzeto s <http://www.jstor.org/stable/40666426> (Datum pristupa: 27. studeni 2024).
4. Kiš Žuvela, S.; Ćurković, I. (Ur.). (2022). *100 godina glazbe: učenjem, stvaranjem, istraživanjem....* Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Muzička akademija. Preuzeto s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:116:631728> (Datum pristupa: 27. studeni 2024).
5. Kos, K. (1981). *Muzička akademija u Zagrebu 1921-1981: Spomenica u povodu 60. godišnjice osnutka*. Zagreb: Muzička akademija Zagreb.
6. Krpan, E. (2011). *Muzička Akademija: 90 godina*. Zagreb: Muzička akademija Zagreb.
7. Laird, Donald A. (1928). There is a lot to just sitting or standing. *Scientific American*, 139(5), 402-404. JSTOR. Preuzeto s <https://www.jstor.org/stable/24965449> (Datum pristupa: 27. studeni 2024).
8. Muslić, L.; Rukavina T.; Raguž Pečur B. (2024). Znete li što je mentalno zdravlje? Dobrodošli u pojmovnik mentalnog zdravlja!. Nacionalni program *živjeti zdravo*. Zagreb: Hrvatski zavod za javno zdravstvo. Preuzeto s <https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/05/Pojmovnik-mentalnog-zdravlja-final.pdf> (Datum pristupa 27. studeni 2024).

9. Simanek, Donald E. (1997). Being a student. Lakehead University. Preuzeto s <https://www.lakeheadu.ca/programs/departments/indigenous-learning/students/being-a-student> (Datum pristupa: 27. studeni 2024).

10. Tot, Daria; Maras, Nevenka. (2023). *Uspješan učitelj: Angažirani pristup profesionalnom učenju*. Bjelovar i Zagreb: HAZU, Bjelovar.

Popis mrežnih izvora:

1. Chamber music columbus (2024) <https://www.chambermusiccolumbus.org/what-is-chamber-music/> (Datum pristupa: 27. studeni 2024)

2. Collins (2024) Collins online dictionary. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/accompanist> (Datum pristupa: 27. studeni 2024)

3. HGZ (2024) Hrvatski glazbeni zavod. <https://www.hgz.hr/o-nama/povijest-zavoda-2/> (Datum pristupa: 27. studeni 2024)

4. MUZA (2024) Muzička Akademija u Zagrebu. <http://www.muza.unizg.hr/> (Datum pristupa: 27. studeni 2024)